

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

Ž I V O T

2002 NOVEMBER
LISTOPAD

Č. 11 (533)
CENA 2.00 ZŁ

BISKUPSKÁ
NÁVŠTEVA V JURGOVE

SLOVÁCI
NA KRAKOVSKOM RÍNKU

TRPKÁ MLADOSŤ

ÚSPECH ORAVSKÝCH CYKLISTOV

*Pri príležitosti 100. výročia nedožitého narodenin veľkého jurgovského rodáka Alojza Miškoviča navštívili 8. septembra t.r. jurgovskú farnosť spišský sídelný biskup Mons. ThDr. František Tondra a veľvyslankyňa SR v Poľsku Magda Vášáryová. Otec biskup odslúžil za dušu zosnulého slávnostnú sv. omšu a spolu s veľvyslankyňou SR sa stretol s krajanmi. Na našom zábere vzácní hostia s predstaviteľmi nášho Spolku pred Jurgovom. Podrobnejšie o návšteve píšeme na str. 20-21.
Foto: J. Špernoga*

V Č Í S L E:

Pred XI. zjazdom SSP	4-5	Vzácná návšteva	20-21
Učiteľka zo Zubrice	6-7	Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Všetko závisí od prostriedkov	8-9	November na Orave	24-25
Kým nebude neskoro	9-10	Čitatelia - redakcia	26-28
Slováci na krakovskom rínku	11	Poľnohospodárstvo	29
Diamantové výročie	12-13	Mladým - mladším - najmladším	20-31
Posviacka novej školy	14-15	Šport a hudba	32
Našla svoje korene	15	Učíme sa pliesť	33
Úspech oravských cyklistov	16-17	Naša poradňa	34-35
Trpká mladosť	17-18	Psychozábava - humor	36-37
Oravské dožinky '2002	19	Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www. tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SŁOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, tel./fax: 634-11-27, e-mail: zg@tsp.org.pl

Czasopismo zostało wydane przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Peter Kollárik, Ján Bryja

Společné kolegium doradcze: Žofia Bogačiková,
Jerzy M. Bożyk, Maria Glodasiková, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová,

Skład: Redakcja Żivot

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeryaty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego lub bezpośrednio wpłatą na konto: Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100 Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeryaty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2 zł, półrocznie - 12 zł, rocznie - 24 zł
Cena prenumeryaty zagranicznej jest wyższa o 100%.
Do ceny prenumeryaty indywidualnej dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

NA OBÁLKE: Otec biskup František Tondra s jurgovskými krajanami na pamiatku jeho návštevy v Jurgove.
Foto: J. Špernoga. Návrh obálky: A. Kozioł

TOLERANCIA PO POĽSKY

Všetci oravskí krajanovia sa určite dobre pamätajú na prvú slovenskú svätú omšu v Jablonke, ktorú v nedeľu 18. augusta 1991 slúžil biskup Jan Szkoďoň. Všetci taktiež majú v živých pamäti, ako ťažko bolo slovenské bohoslužby v Jablonke vybojovať. Vedia, koľko petícií, listov a žiadostí adresovaných celej cirkevnej hierarchii v Poľsku museli krajanovia zo Spiša a Oravy napísať, aby sa dočkali sv. omše v rodnom jazyku. Aj keď odvtedy prešlo vyše jedenásť rokov, nepodarilo sa v žiadnej inej oravskej obci zaviesť slovenské bohoslužby. Ba aj tá jediná na Orave slovenská omša bola a je mnohým trňom v oku.

Čas odbavovania slovenskej omše sa už dvakrát menil, najprv z 9. hod. ráno na 9.30, potom z 9.30 na 10.00. Prednedávnom opäť vyšiel návrh na presunutie omše na poobede, s čím, samozrejme jablonskí krajanovia nemohli súhlasiť. Celá vec sa mala vyriešiť začiatkom októbra počas schôdze na farskom úrade v Jablonke. Zúčastnili sa jej zástupcovia jablonských krajanov, predstavitelia tzv. poľskej strany, dekan jablonského dekanátu - kňaz Stanislav Krupa, vicedekan - otec Józef Michał Wojnarski, jablonský farár Stanislav Górecki a miestni kapláni. Na schôdzi bol prítomný aj tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris a redaktor Života. Argumenty na presunutie slovenskej omše na neskoršiu hodinu nás nielen prekvapili, ale priam šokovali. Vraj kvôli slovenskej omši o 10. hod. mládež nemôže mať svoje bohoslužby. Na slovenskú omšu vraj chodia väčšinou starší ľudia, ktorí musia ustúpiť a podriať sa mládeži. Desiatu hodinu je vraj jediná v nedeľu, ktorá mladým jablončanom vyhovuje! Dovolím si zacitovať, ako to na schôdzi argumentoval zástupca miestnej mládeže, pán Pierožek: - *My, mladí, máme teraz svoj svet a svet nám ponúka množstvo pôžitkov. Pravdu povediac, cirkev a Boh v súčasnom svete sú odosielaní na vedľajšiu koľaj. Preto ak sa cirkev s mladými nedohodne, teda pod pojmom dohody mám na mysli to, že my budeme môcť využívať bohoslužby práve vtedy, keď to budeme chcieť, tak mládež od cirkvi odíde. Čo potom bude v tom kostole za nejakých 10 - 12 rokov? Kto bude za to pred Bohom zodpovedný? My mladí, či naši rodičia a dedkovia, že nám to neumožnili?*

Nuž čo k tomu pridať? Myslím si, že to je naozaj „vzor“ kresťanskej mládeže ... Človek, ktorý nepôjde do kostola, ak svätá omša nebude práve v tom čase, ktorý mu bude vyhovovať. A vinou za to zafačí starých ľudí, ktorí chcú mať v klude svätú omšu, tak, ako ju mali. Čím je v nedeľu jablonská mládež taká zamestnaná, že nemôže ísť do kostola o ôsmej alebo o jedenástej hodine doobeda?

Jedným z argumentov na zmenu času odbavovania slovenských bohoslužieb bolo aj to,

že vraj na slovenskú sv. omšu o desiatej hodine chodí veľa ľudí, ktorí nerozumejú po slovensky, a preto treba zmeniť poriadok bohoslužieb, aby neboli ukrivdení a mohli sa zúčastniť svätej omše, ktorej budú rozumieť. Kto však koho krivdí? Veď okrem slovenskej omše sú doobeda ešte tri poľské. Ak teda niekto nerozumie po slovensky a cíti sa ukrivdený, prečo nejde na ktorúkoľvek poľskú omšu? Myslím si, že zástupcom poľskej strany najviac prekáža práve to, že na slovenskú omšu chodí tak veľa ľudí, aj keď podľa nich je v Jablonke len jedno, najviac dve percentá Slovákov. Od začiatku schôdže druhá strana neprípúšťala akékoľvek argumenty jablonských krajanov. Aj keď boli ochotní odstúpiť od sv. omše o desiatej hodine, na ktorej vraj tak veľmi záleží miestnej mládeži, a žiadali, aby im teda vrátili pôvodný čas odbavovania slovenských bohoslužieb - o deviatej hodine ráno. Podľa zástupcov poľskej strany, by sa najlepšie o problematike slovenskej omše zo slovenskej strany mohla vyjadriť nejaká pani Chrzáčikowa, ktorá pochádza z Trstenej a žije v Jablonke už vyše dvadsať rokov. Poprosili ju, aby povedala, či slovenská omša je potrebná. - *Chcela by som povedať, že za tie roky som sa nestretla so žiadnou krivdou z poľskej strany. Preto si myslím, že keďže žijeme v Poľsku a tunajší ľudia už nevedia po slovensky, slovenská omša nie je potrebná. Veď keby som ja išla žiť niekam za hranicu, či by som chcela, aby tam kvôli mne urobili slovenskú svätú omšu? Určite nie. Išla by som na omšu v takom jazyku, v akom by bola. A keby už zriadili slovenskú omšu, tak by som bola vďačná a nediktovala, kedy sa má slúžiť. Veď keď niekto chce ísť na slovenskú omšu, môže ísť o šiestej večer alebo skoro ráno, a keď sa mu nepáči, môže ísť do Trstenej, kde je slovenská omša každý deň,* - povedala o.i. pani Chrzáčikowa. Po jej vyjadrení som pochopil, prečo ju požiadali o výpoveď. Nuž, je to „vlastenecký“ postoj Slovenky, ktorá - ako vidieť - musí byť „dobře oboznámená“ s miestnou problematikou, keďže si ani neuvedomila, že Jablonka bola slovenská obec, teda miestni Slováci tam žijú od pradávna a nepristáhovali sa zo Slovenska ako ona. Taktiež si neuvedomila, že slovenská strana nežiadala zmeny a bola spokojná s tým, čo mala. To však ťažko vysvetľovať osobe, ktorá miesto svojim pomáhať škodí.

Počuli sme ešte mnoho ďalších, rovnako nezmyselných argumentov z poľskej strany. Najviac ma však prekvapilo tvrdenie jedného z prítomných, ktorý povedal, že celá Orava sa z Jablonky smeje za to, že je tam slovenská omša, a on sa za to hanbí. Nuž som si istý, že Jablončania by sa mali oveľa viac hanbiť za takých ľudí, ako on, a nie za to, že sa v ich kostole slúžia slovenské bohoslužby. Ten istý

človek navrhol zrušiť slovenskú omšu alebo ju preniesť do inej oravskej obce. Povedal: - *Jedenásť rokov sa slovenská omša slúžila u nás, tak nech sa teraz ďalších jedenásť rokov slúži v inej obci. Veď keď sa dožijú každý rok v inej obci, prečo sa nemôže aj slovenská omša slúžiť každý rok v inej obci ...* Takéto tvrdenie hovorí samo za seba o človeku, ktorý ho vyslovil. Veď mohol by rovnako dobre povedať, že v Poľsku sa stáročia slúžili katolícke omše, nech sa teraz ďalšie stáročia slúžia niekde inde a nie v Poľsku.

Kňaz vytýkal slovenskej menšine nedostatok dobrej vôle, že sa nechce prispôbiť väčšine. Ťažko však žiadať od kohokolvek, aby bez slova prijal nepriaznivé zmeny. Podľa mňa nedostatok dobrej vôle sa dá vytknúť práve poľskej väčšine, ktorá nielenže často mení čas slovenských bohoslužieb, ale robí to tak perfídne, aby v konečnom dôsledku dospela k ich zrušeniu. Nechápem slová kňaza dekana, ktorý Poliakov a Slovákov v Jablonke priravnal k prstom na ruke: - *Poliakov je deväť prstov a Slovákov len jeden, preto nemožno preten jeden neprijat podmienky deviatich.* Veď či Ježiš Kristus nepovedal, že dobrý pastier nechá 99 oviec pre jednu stratenú a ide ju hľadať? Či z náboženského pohľadu malo by sa vôbec uvažovať o tom, kto je dôležitejší? Nie sme si pred Bohom všetci rovní? Podľa slov farára, príčinou nezhody je zanovitosť slovenskej strany, no podľa mňa je to práve naopak. Veď každý si musí uvedomiť, že Slováci nežiadali zmeny a nediktovali žiadne podmienky. Keď im presunuli svätú omšu z deviatej na desiatu nepovedali, že keď nebudú mať omšu vtedy, keď im to vyhovuje, nebudú chodiť do kostola. Ale koľkokrát môže človek ustupovať? Na stretnutí sme mohli počuť, ako všetci prítomní majú radi Slovensko a Slovákov, že každý má na Slovensku známych, rodiny a dobré vzťahy a chce pre všetkých Slovákov len dobre. No na druhej strane ako má slovenská menšina bez slova prijať to, čo jej diktuje poľská väčšina. Zvolali schôdzu, aby sa vraj na nej dohodli so slovenskou stranou na zmenu času odbavovania omší. Pravda je však taká, že nešlo o žiadnu dohodu. Nový program už bol schválený, a ako sme sa mohli presvedčiť, nič ho nedokázalo zmeniť. Zbytočné boli protesty jablonských Slovákov a fakt, že s novým poriadkom nedeľňajších bohoslužieb nesúhlasili. Už nasledujúcu nedeľu farár vyhlásil nový poriadok: - poľské omše o trištvrte na sedem, o ôsmej, štvrt na desať (pre mládež) a pol jedenástej (pre deti). Slovenská omša - posledná - o dvanástej hodine. Načo bolo pýtať sa o názor Slovákov, keď ich nesúhlas nič neznamenalo? Takto podľa niektorých obyvateľov Jablonky a miestneho duchovenstva vyzerá tolerancia, úcta voči starším a rešpektovanie práv národnostnej menšiny?

JÁN BRYJA

